

Sygn. akt **I ACz 464/16**

POSTANOWIENIE

Dnia 30 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Hanna Nowicka de Poraj

Sędziowie: SSA Józef Wąsik (spr.)

SSA Teresa Rak

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2016 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Ł. S.

przeciwko J. H.

o rozwód

na skutek zażalenia powoda na zarządzenie Przewodniczącego posiedzenia Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 1 lutego 2016 r., sygn. akt I C 610/15

w przedmiocie zwrotu pozwu

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Teresa Rak SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Józef Wąsik

sygn. akt **I ACz 464/16**

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 1 lutego 2016 r. Przewodniczący posiedzenia w Sądzie Okręgowym w Tarnowie w sprawie o sygn. akt I C 610/15 zarządził zwrot pozwu z powództwa Ł. S. przeciwko J. H. o rozwód.

W uzasadnieniu podano, że w pozwie powód złożył wniosek o ustanowienie kuratora dla pozwanej nieznannej z miejsca pobytu. Zarządzeniem z 22 lipca 2015 r. powód został wezwany o jego uzupełnienie w terminie miesiąca od otrzymania wezwania pod rygorem odmowy ustanowienia kuratora dla pozwanej. Wezwanie to zostało doręczone powodowi w dniu 6 sierpnia 2015 r. W dniu 8 września 2015 r. powód złożył pismo procesowe, w którym domagał się przedłużenia terminu do uzupełnienia wniosku o ustanowienie kuratora. W dniu 21 października 2015 r. powód przedłożył zaświadczenie z Centrum Personalizacji Dokumentów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych - Wydziału Udostępniania Danych potwierdzające, że pozwana nie posiada zameldowania w Polsce. W tym stanie rzeczy zarządzeniem przewodniczącego z dnia 3 grudnia 2015 r. odmówiono ustanowienia kuratora dla nieznannej z miejsca pobytu pozwanej i wezwano powoda do uzupełnienia braku formalnego pozwu poprzez wskazanie aktualnego adresu pozwanej. W wezwaniu zaznaczono, że brak ten powinien zostać uzupełniony w terminie tygodniowym od doręczenia wezwania, pod rygorem zwrotu pozwu. W odpowiedzi na wezwanie powód złożył pismo procesowe, w którym wskazał, że nie zna aktualnego miejsca zamieszkania pozwanej i podał jedynie adres pozwanej jaki wskazywała podczas składania dokumentów o uzyskanie pozwolenia na pobyt na terytorium RP. Powód wskazał też, że od pięciu lat nie ma kontaktu z pozwaną.

Odnosząc się do powyższych okoliczności stwierdzono, iż powód był wzywany o uprawdopodobnienie, że miejsce pobytu pozwanej nie jest znane, przy czym powód nie zachował wyznaczonego mu w tym celu miesięcznego terminu. Powód ubiegał się o przedłużenie mu wyznaczonego terminu do uzupełnienia braków wniosku o ustanowienie kuratora, jednakże Sąd nie był zobligowany uwzględnienia takiego wniosku. To powód występując z pozwem powinien bowiem poczynić odpowiednie starania, aby składany przez niego wniosek został należycie uprawdopodobniony już w chwili jego składania, zwłaszcza jeżeli powód korzysta z pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Wobec odmowy ustanowienia kuratora Sąd zaznaczył, iż zasadnym stało się w takiej sytuacji wezwanie powoda o uzupełnienie braku formalnego pozwu w postaci wskazania aktualnego adresu pozwanej. Pomimo wezwania przewodniczącego doręczonego powodowi w dniu 24 grudnia 2015 r. powód nie uzupełnił braku. Termin do jego uzupełnienia upłynął zatem bezskutecznie z dniem 31 grudnia 2015 r.

Powód wywiódł zażalenie na powyższe zarządzenie. Zaskarżonemu zarządzeniu zarzucił naruszenie:

- art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c. poprzez uznanie, że powód nie wskazał adresu pozwanej, gdy na wezwanie taki adres wskazał, jedynie informując Sąd, że według jego wiedzy jest to adres nieaktualny,

- art. 144 § 1 k.p.c. poprzez odmowę ustanowienia kuratora dla pozwanej, w sytuacji gdy w dacie wydania postanowienia zostało wykazane, a nie tylko uprawdopodobnione, że pozwana nie ma miejsca zamieszkania ani pobytu w Polsce, zaś fakt dołączenia żądanego przez Sąd dokumentu wykazującego tę okoliczność po upływie terminu sądowego, w szczególności gdy uchybienie terminowi nie zostało przez powoda zawinione, nie powinien mieć wpływu na ustanowienie kuratora, gdyż Sąd posiadał już oczekiwany dokument,

- art. 165 § 2 k.p.c. poprzez uznanie, że terminem złożenia pisma procesowego jest data jego wpływu na dziennik podawczy,

- art. 166 k.p.c. poprzez odmowę przedłużenia terminu mimo tego, że wniosek o przedłużenie został złożony przed jego upływem, wskazane powody przedłużenia należy uznać za ważne, wynikające z braku wydania przez właściwy urząd zaświadczenia, na co powód nie miał żadnego wpływu,

- art. 46 ust. 2 pkt 1 ustawy o ewidencji ludności poprzez uznanie, że do złożenia wniosku o wydanie zaświadczenia nie jest konieczne wykazanie interesu prawnego w uzyskaniu informacji dotyczących danych osobowych innej osoby, gdy zarówno z przepisu, jak i informacji zamieszczonych na oficjalnej stronie organu wydającego zaświadczenie wynika, że konieczne jest dołączeniu m.in. wezwania sądu w konkretnej sprawie

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należało pokrótce zaznaczyć, iż stosownie do art. 144 § 1 k.p.c. przewodniczący ustanowi kuratora, jeżeli wnioskodawca uprawdopodobni, że miejsce pobytu strony nie jest znane. Warunkiem ustanowienia kuratora jest zatem ustalenie, że miejsce pobytu strony, dla której ma być on ustanowiony, nie jest znane. Wystąpienie tej przesłanki należy jedynie uprawdopodobnić. Przy tym ciężar uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu strony nie jest znane spoczywa na wnioskodawcy (wyjątki wskazano w zdaniu drugim powołanego przepisu, jednakże nie mają one zastosowania w niniejszej sprawie). W badanych okolicznościach Sąd Apelacyjny - zakładając nawet terminowość udzielenia przez żalącego odpowiedzi na wezwanie Sądu I instancji - nie podziela zarzutu powoda, iż przedstawiony przez niego dokument z dnia 30 września 2015 r. w dostateczny sposób uprawdopodobniał, iż miejsce pobytu pozwanej nie jest znane. Dokument ten nie wyczerpywał bowiem wszystkich dostępnych źródeł informacji, które powód mógł wykorzystać. Z przedstawionego przez powoda zaświadczenia wynika, że pozwana figuruje w rejestrze PESEL jako osoba, która aktualnie nie posiada zameldowania na pobyt stały bądź czasowy powyżej 3 miesięcy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Niemniej należy mieć na uwadze, iż fakt zameldowania pod danym adresem jest pojęciem administracyjnoprawnym i nie ma znaczenia dla prawa cywilnego w tym dla określania adresu pozwanej w pozwie, choć niewątpliwie adres zameldowania stanowi dla strony przeciwnej ułatwienie w zakresie ustalenia adresu

zamieszkania drugiej strony. Powód wskazał, iż dysponuje adresem pozwanej w Uzbekistanie. Ogólnikowo wyjaśnił przy tym, iż według jego wiedzy adres ten nie jest już aktualny. Powód w ogóle nie wskazał jednak skąd czerpie swoją wiedzę. Wraz z wnioskiem powód nie przedłożył nadto jakiegokolwiek korespondencji skierowanej na podany przez niego adres, którą bez żadnych trudności mógł przecież przesłać do małżonki, aby w ten sposób spróbować wykazać, iż ta rzeczywiście nie mieszka we wskazanym miejscu (co nastąpiłoby w przypadku ewentualnego niepodjęcia przesłanej na te dane adresowe korespondencji). W ocenie Sądu Apelacyjnego nic nie stało także na przeszkodzie temu, aby powód - skoro jak twierdzi nie zna systemu prawnego Uzbekistanu, języka urzędowego, zaś odległość od tego kraju jest dla niego zbyt duża - skontaktował się w przedmiotowej kwestii z Ambasadą Republiki Uzbekistanu w Polsce, znajdującą się w Warszawie, do której mógłby zwrócić się o udzielenie pomocy w zakresie ewentualnej możliwości ustalenia adresu swojej małżonki. Jak wynika z akt sprawy powód poprzestał zaś na złożeniu wniosku o ustanowienie kuratora dla pozwanej oraz zwrócenie się o zaświadczenie do Centrum Personalizacji Dokumentów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych - Wydziału Udostępniania Danych. Tym samym nie podjął on więc praktycznie żadnej inicjatywy w celu uprawdopodobnienia, iż miejsce pobytu pozwanej w rzeczywistości nie jest znane. Sam fakt, iż małżonka powoda jest cudzoziemką, a żalący nie miał z nią kontaktu od kilku lat, nie zwalniał go bowiem z obowiązku podjęcia czynności, które uprawdopodobniłyby treść złożonego przezeń wniosku.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, iż nie istniały w niniejszym wypadku uzasadnione podstawy do kwestionowania przez powoda rozstrzygnięcia Sądu I instancji w przedmiocie odmowy ustanowienia kuratora procesowego dla strony pozwanej.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy słusznie wezwał powoda do uzupełnienia braku formalnego pozwu poprzez podanie aktualnego adresu pozwanej. W odpowiedzi na wezwanie z Sądu żalący wskazał znany mu adres żony, informując jednak, iż według jego wiedzy jest on nieaktualny. Przyjęcie, iż powyższa odpowiedź na wezwanie Sądu spełniała wymóg z art. 126 § 2 k.p.c., byłoby wbrew zarzutowi żalącego sprzeczne z zasadami logiki i zakładałoby nieracjonalność ustawodawcy, dlatego taka interpretacja tego uregulowania jest w ocenie Sądu Apelacyjnego niedopuszczalna. Skoro bowiem pozew jest pierwszym pismem w sprawie, powinien on zgodnie z art. 126 § 2 k.p.c. w zw. z art. 187 k.p.c. zawierać oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresu stron. Definicję legalną miejsca zamieszkania osoby fizycznej określa art. 25 k.c. Zgodnie z tym przepisem miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Użycie w tym przepisie przez ustawodawcę zwrotu „przebywa” w trybie teraźniejszym a nie przeszłym lub przyszłym oznacza, iż chodzi o obecne a nie przeszłe, czy przyszłe miejsce zamieszkania danej osoby. Natomiast adresem jest miejsce zamieszkania lub pobytu osoby, siedziba instytucji (Słownik Języka Polskiego, tom I, s. 10, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992 r.), czyli dokładne dane co do ulicy w danej miejscowości i numeru domu lub mieszkania. W konsekwencji obowiązek wskazania w pozwie miejsca zamieszkania strony pozwanej i jej adresu dotyczy jej obecnego, aktualnego miejsca zamieszkania i adresu, a nie byłego lub przyszłego miejsca zamieszkania i adresu. Adres ten ma być zatem adresem aktualnym w chwili wniesienia pozwu. Przeciwnie rozumowanie byłoby sprzeczne zarówno z wykładnią językową art. 126 § 2 k.p.c. w zw. z art. 25 k.c., jak i wykładnią celowościową tego przepisu. Przepisy dotyczące wymogów formalnych pism procesowych mają na celu ustalenie tychże wymogów w sposób umożliwiający sprawne i efektywne rozpoczęcie procesu. Wobec tego nieracjonalnym byłoby przyjęcie, iż ustawodawca zezwala powodowi na podanie nieaktualnego już adresu pozwanej po to tylko, by miał doprowadzić do skutecznego doręczenia jej pozwu i sprawnego kontynuowania i zakończenia procesu, postępowanie w sprawie zostało zawieszona na zasadzie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. Byłoby to sprzeczne z zasadą szybkości i sprawności postępowania cywilnego przewidzianą w art. 6 k.p.c.

Tym samym skoro powód nawet na etapie postępowania zażaleniowego nie przeczy, iż aktualny adres zamieszkania małżonki nie jest mu znany, zarządzenie o zwrocie pozwu odpowiadało prawu. Co oczywiste, zwrot pozwu z przyczyn formalnych nie zamyka jednak powodowi możliwości ponownego wytoczenia powództwa o rozwód po ustaleniu prawidłowego adresu zamieszkania pozwanej. Nie uniemożliwia mu również ponownego złożenia wniosku w trybie art. 144 k.p.c. Wobec tego ze wskazanych wyżej przyczyn zaskarżone rozstrzygnięcie należało uznać za trafne, zaś zażalenie nie mogło odnieść oczekiwanego przez żalącego skutku.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w Krakowie działając na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Teresa Rak SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Józef Wąsik